

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ВИСШ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

ул. „Цар Калоян” № 1-а, 1000 София, тел. 986-21-67, 987-55-13,
[e-mail:arch@vas.bg](mailto:arch@vas.bg)

Изх. № 674

Дата: 27.07.2026 г.

**ДО
МИНИСТЕРСТВО НА ПРАВОСЪДИЕТО**

СТ А Н О В И Щ Е

**ОТ
ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ,**
представяван от председателя –
адв. Стефан Марчев

ОТНОСНО:

**Закон за изменение и допълнение на
Наказателния кодекс (ЗИДНК)**, изпратен за
междуведомствено съгласуване с писмо на
Министерството на правосъдието изх. № 04-00-
19/02.07.2026 г. (вх. № 1317/02.07.2026 г. на ВАДвС)
относно транспонирането на Директива (ЕС)
2024/1226 на Европейския парламент и на Съвета
от 24 април 2024 година относно определянето на
престъпленията и санкциите при нарушаване на
ограничителните мерки на Съюза

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА,

На 2 юли 2026 г. с писмо на главния секретар на Министерството на правосъдието, Висшият адвокатски съвет бе поканен да изрази становище по Закон за изменение и допълнение на Наказателния кодекс (ЗИДНК) относно транспонирането на Директива (ЕС) 2024/1226 на Европейския парламент и

на Съвета от 24 април 2024 година относно определянето на престъпленията и санкциите при нарушаване на ограничителните мерки на Съюза.

С оглед правомощието си по чл. 122, ал. 1, т. 11 от Закона за адвокатурата, Висшият адвокатски съвет изразява следното свое становище:

I. Необходимост от транспониране на Директива (ЕС) 2024/1226

Предложеният законопроект е мотивиран от необходимостта Република България да изпълни ангажимента си за транспониране в националното законодателство на изискванията на Директива (ЕС) 2024/1226 на Европейския парламент и на Съвета от 24 април 2024 година относно определянето на престъпленията и санкциите при нарушаване на ограничителните мерки на Съюза, и за изменение на Директива (ЕС) 2018/1673. Изрично в мотивите към законопроекта се посочва, че срокът за транспониране на Директива (ЕС) 2024/1226 е изтекъл, което обуславя и законодателна инициатива в областта на наказателното правоприлагане и в частност минимални правила относно определянето на нов кръг от престъпления и санкции по отношение на нарушаването на ограничителни мерки на Съюза, приети от Съюза въз основа на член 29 от ДЕС или член 215 от ДФЕС. С оглед на това, законопроектът е необходим и следва да бъде подкрепен в принципен аспект.

II. Анализ на отделни разпоредби от законопроекта

Следва да бъде подкрепена новата дефиниционна норма, обективизирана в т. 33 на чл. 93 НК (легална дефиниция на „ограничителна мярка на Европейския съюз“), доколкото същата се позовава на Директивата пряко, но и я допълва по отношение на ограничителна мярка, установена в национален нормативен акт за прилагане на ограничителна мярка на Европейския съюз в Република България.

В чл. 3 от Директивата („Нарушаване на ограничителните мерки на Съюза“) е направен подробен каталог от престъпни състави, извършени умишлено и в нарушение на забрана или задължение, които съставляват ограничителна мярка на Съюза или които са предвидени в национална разпоредба за прилагане на ограничителна мярка на Съюза, като новата разпоредба на чл. 268а, ал. 1 от ЗИДНК на практика представлява буквален пренос на Директивата. Следва се подкрепи законодателният подход за въвеждане на праг от 10 000 евро, който следва от предоставената от чл. 3, § 2 от Директивата възможност всяка държава членка да изключи от наказателна отговорност нарушения, които са под този паричен праг. В законопроекта, обаче, липсва изрично транспониране на изискването по чл. 3, § 2, ал. 2 (последно изречение) от Директивата, а именно държавите членки да предвидят нарочен механизъм за сумиране на стойността и достигане на определен паричен праг при поредица от еднородни деяния, извършени от едно и също лице. В мотивите към законопроекта липсва анализ защо

приложението на чл. 26 НК (института на „продължаваното престъпление“) ще се счита за достатъчно при липса на изрична уредба в духа на Директивата.

Не следва да бъде подкрепен законодателният подход за еднакви санкционни предели на всички престъпни състави, така както са изброени в новата разпоредба на чл. 268, ал. 1 от ЗИДНК. Изрично Директивата в чл. 5, § 2 предвиждат диференциация на санкциите в рамките на отделните състави. В този смисъл предложеният законопроект на практика изравнява по тежест отделните състави, без да се направи преценка за пропорционалност. По този начин диференциацията може да бъде отчетена само чрез индивидуализация на наказанието по чл. 54 НК, но в рамките на един и същ диапазон, като по този начин съдията ще е длъжен да се води преди всичко от Директивата, доколкото със ЗИДНК изискването за пропорционалността на практика не е изпълнено. По този начин се създават предпоставки непропорционално тежко санкциониране на деяния със сравнително ниска обществена опасност (в този смисъл, например, несвоевременно уведомяване за средства, по отношение на които е наложена ограничителна мярка и размерът на тези средства е малко над 10 000 евро).

Особено проблематични са текстовете на новите чл. 268а, ал. 2, т. 3 (*„неизпълнение на задължение, което съставлява ограничителна мярка на Европейския съюз, за предоставяне на компетентните административни органи на информация относно замразени финансови средства или икономически ресурси на обща стойност не по-малко от десет хиляди евро или на налична информация относно финансови средства или икономически ресурси на обща стойност не по-малко от десет хиляди евро на територията на Република България, принадлежащи на или притежавани, държани или контролирани от физическо или юридическо лице, друго правно образувание или орган, спрямо което е наложена ограничителна мярка на Европейския съюз, които не са били замразени, когато тази информация е била получена при изпълнението на служебни задължения, ако извършеното не представлява по-тежко престъпление“*), както и на ал. 3 от ЗИДНК (*„Наказанието по ал. 1 се налага и на физическо лице или на лице, което управлява или представлява юридическо лице, друго правно образувание или орган, спрямо което е наложена ограничителна мярка на Европейския съюз, което не изпълни задължение, което съставлява ограничителна мярка на Европейския съюз, да докладва на компетентните административни органи за финансови средства или икономически ресурси на обща стойност не по-малко от десет хиляди евро, попадащи в юрисдикцията на Република България, които му принадлежат или са притежавани, държани или контролирани от него, ако извършеното не представлява по-тежко престъпление.“*). С тези текстове на практика се прави буквален пренос на изискването по Директивата за предвиждане на наказателна отговорност при неизпълнение на задължение за докладване – така, чл. 3, § 1, б. „з“, iii).

Директивата, обаче, съдържа и **важно уточнение относно неприложимостта ѝ в случаите, в които лицата са принудени да се самоуличават по страх от наказателна отговорност**. В съображение (13) от

встъпителната част от Директивата изрично е предвидено следното: *„Никоя от разпоредбите на настоящата директива не следва да се разбира като налагаща задължения на физически лица, които биха засегнали правото на лицата да не се самоуличават и да запазят мълчание, както е предвидено в член 7 от Директива (ЕС) 2016/343 на Европейския парламент и на Съвета (10), по отношение на държавите членки, които са обвързани от нея, и в член 48 от Хартата на основните права на Европейския съюз“*. Иначе казано, в този си вид предложената уредба не държи сметка, че изпълнението на задължението за „самодокладване“ по ал. 3 обективно може да доведе до разкриване на данни, уличаващи декларатора в деяние, което вече е извършено по ал. 1 или ал. 2 на същия член, а неизпълнението на задължението за докладване представлява самостоятелен, отделен престъпен състав. В този смисъл възможен законодателен подход е „самодокладването“ да не може да доведе до наказателна отговорност за предикатна дейност – например, въвеждането на процесуална забрана за ползване от орагните на ДП на подадената декларация като доказателство в производство срещу декларатора за престъпления, вече свързани с ограничителни мерки на ЕС съгласно новата уредба по чл. 268а от ЗИДНК. Друг възможен законодателен подход е разширяване на случаите на изключване на наказателната отговорност в новата разпоредба на чл. 268б НК – т.е. ако лицето доброволно изпълни задължението си по ал. 3, преди да е узнало за образувано срещу него наказателно производство за престъпление по чл. 268а, ал. 1 и ал. 2.

Вероятно законодателен пропуск е причина изключението по чл. 268б, ал. 1 НК по хуманитарни съображения да не обхваща непредпазливата форма на вина по чл. 268а, ал. 5 НК, въпреки че чл. 3, § 5 от Директивата изрично изисква изключението да покрива и непредпазливите деяния по чл. 3, § 3.

III. Отговорност на адвоката и „адвокатска тайна“ в контекста на чл. 268б, ал. 2 от ЗИДНК

Следва да се подкрепи изричната уредба за липса на престъпност на *„деянието по чл. 268а, ал. 2, т. 3, извършено от лице, упражняващо регламентирана в Закона за адвокатурата дейност, когато информацията, която това лице е получило или получава, е от или относно някой от неговите клиенти в процеса на установяване на правното му положение, или при защита или представителство на този клиент във или по повод на производство, регламентирано в процесуален закон, което е висящо, предстои да бъде образувано или е приключило, включително при предоставяне на правна консултация за образуване или избягване на такова производство, независимо дали тази информация е получена преди, по време на или след приключване на производството.“*

Въпросът, който се поставя, е какво става с данни за престъпление, придобити при експлоатиране на СРС срещу адвоката или срещу негов клиент в обхвата

на „адвокатската тайна“. ЗИДНК разширява каталога от престъпия, допускащи СРС по чл. 172, ал. 2 НПК и чл. 3, ал. 1 ЗСРС, като прибавя чл. 268а към този каталог. От друга страна, Директивата „пази“ адвоката (така, съображение 18), доколкото същият може да открие нарушение на ограничителни мерки на ЕС по време на правни консултации, комплайнс, преглед на лицензионни режими или по повод типичната му дейност по правно обслужване на търговско дружество. В този случай законопроектът би допуснал СРС да са разрешени срещу клиент (санкционирано лице или контрагент), но в същото време предмет на подслушване, например, могат да бъдат и разговорите на клиент с адвоката му, което съставлява „адвокатска тайна“. Общите разпоредби на ЗСРС за унищожаване на СРС, несвързани с целта на разрешението, не съдържат специфичен критерий за „адвокатска тайна“, а с настоящия ЗИДНК този проблем се задълбочава. В този смисъл, без да се предлага нарочен текст, е добре да се помисли за изрична уредба, при която, когато данни за престъпление бъдат установени при експлоатация на СРС, но последните съставляват „адвокатска тайна“ по Закона за адвокатурата, дали могат да се ползват като доказателства в наказателен процес и подлежат ли същите на незабавно унищожаване.

Друг проблем, следващ от духа на Директивата и по специално съображение 18, е че Директивата предоставя закрила на широк кръг от лица – лица, предоставящи услуги в контекста на професионалната си дейност, например правни, финансови и търговски услуги, включително юристите. Напротив, ЗИДНК дава закрила единствено на лица, упражняващи регламентирана в Закона за адвокатурата дейност. Така напремер, извън обхвата на изключението остават всички юрисконсулти, регистрирани одитори и др.

IV. Проблеми при санкционния механизъм по чл. 268а, ал. 6 и 7 от ЗИДНК, свързани с „равностойността“

Висшият адвокатски съвет счита, че самата конструкция на паричната „равностойност“ по ал. 6 и ал. 7 на чл. 268а от ЗИДНК задълбочава проблемите, произтичащи от все още неясната правна природа на „равностойността“ като sui generis наказание по българското право, без последното да е включено в системата от наказания по чл. 37 НК. Без да се навлиза в дълбочина по проблематиката за паричната „равностойност“, доколкото същата е обсъдена инцидентно в РКС №8/2025 г. по к. д. №15/2024 г. в контекста на чл. 343, ал. 5 в цялост и на чл. 343б, ал. 5 в частта „а когато деецът не е собственик – да присъди равностойността му“ от НК, следва да се има предвид, че новата разпоредба на чл. 268а, ал. 6 предвижда три различни хипотези на отнемане/ присъждане на „равностойност“, а именно:

- 1) *„финансовите средства или икономическите ресурси или имуществото, в което са трансформирани, се отнемат в полза на*

държавата, ако принадлежат на виновния и спрямо него е наложена ограничителна мярка на Европейския съюз“ – безспорна хипотеза;

- 2) *„когато финансовите средства или икономическите ресурси липсват или са отчуждени, се присъжда тяхната равностойност*“ – тук не се прави разграничение в чий патримониум са средствата или ресурсите, т.е. може да става въпрос за средства, „които не са собственост на виновния“ – допуска се физическо лице (напр. органен представител на юридическо лице, осъден по ал. 2, т. 1) да дължи от личното си имущество равностойността на активи, които никога не били негова собственост, без по закон да изискване за реално извлечена от него лична облага;
- 3) *„когато финансовите средства или икономическите ресурси не са собственост на виновния или са в съсобственост с виновния, се присъжда тяхната равностойност*“ – текстът (така разписан) не прави каквото и да е разграничение дали се присъжда само делът на дееца – физическо лице, или пълната стойност на цялата съсобственост, вкл. дела на добросъвестен съсобственик – буквалният прочит подкрепя по-широкото тълкуване.

Следва да се има предвид, че Директивата в чл. 5, § 5 позволява на държавите членки да налагат на физическите лица – извършители акцесорни наказателноправни или различни от наказателноправните санкции или мерки, но изрично в б. а) на чл. 5, § 5 се посочва, че могат да се налагат „глоби, които са пропорционални на тежестта на деянието и на индивидуалните, финансовите и други обстоятелства на съответното физическо лице“. Изрично посочваме, че **по нашето наказателно право към момента „равностойността“ не е и не може да се приравни на „глобата“ като наказание по НК, доколкото размерът на глобата винаги трябва да се съобразява с имущественото състояние на дееца**. Напротив, с новите текстове досежно „равностойността“ не може да се прави преценка за пропорционалност, а Директивата насочва именно към това, че наказанията, които ще бъдат предвидени, трябва да са **„ефективни, пропорционални и възпиращи наказания“** - чл. 5, § 1. „Равностойността“ сама по себе си е „опасна“ и доколкото легалната дефиниция на „финансови средства“ по чл. 268в, т. 1 изрично включва криптоактиви, а последните са с висока волатилност и с променлив еквивалент във фиатни пари.

Считаме, че законодателят следва да помисли в насока и по отношение на това дали не е налице е вътрешна несъгласуваност с успоредно предложената редакция на чл. 83а, ал. 13 ЗАНН за юридическите лица (ЮЛ), която все пак обвързва „пряката или непряка облага“ с равностойността по отношение на предвидените имуществени санкции - „Когато пряката или непряката облага от престъплението по ал. 1 или имуществото - предмет на престъплението, липсват или са отчуждени, присъжда се тяхната

равностойност.“, т.е. „пряката или непряка облага“ се взема предвид само по отношение на ЮЛ, но не и по отношение на ФЛ.

Отделен е въпросът и дали с новата уредба по чл. 268а, ал. 7 от ЗИДНК – *„Оръжието или изделията, или технологиите с двойна употреба, предмет на престъпленията по ал. 1, т. 6 и ал. 5, се отнемат в полза на държавата независимо чия собственост са, а ако липсват или са отчуждени, присъжда се тяхната равностойност“* не се създават абсолютни предпоставки за ограничаване на правата на трети добросъвестни лица, които права, съгласно Директивата, във всички случаи не следва да се накърняват – така, съображение 29 (последно изречение).

По изложените по-горе съображения Висшият адвокатски съвет принципно подкрепя своевременното изпълнение на задължението на Република България за транспониране на Директива (ЕС) 2024/1226 на Европейския парламент и на Съвета от 24 април 2024 година относно определянето на престъпленията и санкциите при нарушаване на ограничителните мерки на Съюза и за изменение на Директива (ЕС) 2018/1673, но при съобразяване на дадените препоръки и при по-широк дебат относно точното и ясно транспониране на Директивата в съответствие с особеностите на националното право.

С УВАЖЕНИЕ,

АДВ. СТЕФАН МАРЧЕВ,
ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ